

IN MEMORIAM

ИВАЙЛО ЗНЕПОЛСКИ

Трудно е да се пише за проф. Ивайло Знеполски (1940–2023) в минало време. За преподавателите и студентите от катедра „История и теория на културата“ той е проникновеният изследовател, написал книги, които и занапред ще бъдат четени с внимание и вълнение. Обаятелен преподавател и умел дипломат, проф. Знеполски изгради мост между българската хуманитаристика и световните постижения в полето на идеите, които белязаха втората половина на XX век и първите две десетилетия на XXI век. Той беше сред основателите на специалност Културология, редом до непрежалимия ѝ създател проф. Николай Генчев и до незабравимите му съмишленици проф. Димитър Аврамов и проф. Александър Фол. Като ръководител на катедрата в трудния период на 90-те години, той положи неимоверни усилия и успя да я превърне в приветливо и стимулиращо пространство на международен обмен и академичен напредък. Създаването на библиотека „Културология“, на тристранната българо-германо-френска магистърска програма „Медии, комуникация, култура“, на „Ателието за изследователско обучение“, съвместно с елитното *Висше училище за социални науки* (Париж), са само част от крайъгълните камъни, които проф. Знеполски положи в градежа на българската научна общност.

Огромна е заслугата на проф. Знеполски за включването на българската хуманитарна мисъл в световните дискусии. Под негово ръководство към фондация „Дом на науките за човека и обществото“ бе създаден форумът „Софийски диалози“ – международна платформа за академичен диалог и интелектуално сътрудничество. Проф. Знеполски планира и осъществи 24-ри издания на форума, чиято кулминация бяха големи годишни конференции. Българската академична и културна общественост имаше възможност да се срещне с най-големите мислители на съвременността, сред които, без претенция за изчерпателност, се открояват: Пол Рикъор, Франсоа Фюре, Юрген Хабермас, Жак Дерида, Пиер Нора, Райнхард Козелек, Чарлс Тейлър, Умберто Еко, Джани Ватимо, Люк Болтански, Аксел Хонет, Жак Ръовел, Джовани Леви и др. Проф. Знеполски концептуализираше всяка една от тези срещи, направляваше стъпка по стъпка нелеката им организация, ръководеше умело дебатите и пишеше за всички тях текстове, впечатляващи със своята дълбочина и евристичност. В обширното поле на интердисциплинарните проучвания, на кръстопътя на философията, социологията, историята, критическата теория, семиотиката, проф. Знеполски остави светлата диря на новаторството и перфекционизма. Той настояваше българската научна мисъл да бъде представена равностойно и без комплексите на културна периферия. Открояването на оригиналността ѝ, осветляването на постиженията ѝ и осигуряването на приемственост в науката бяха важни мисии за проф. Знеполски. Затова

той предприе мащабна издателска дейност, чийто резултат, само в рамките на форума „Софийски диалози“, са над 30 книги и 50 броя на международното научно списание на чужд език *Divinatio*.

Академичните интереси на проф. Знеполски рисуват интелектуален пейзаж, който поразява с новаторството и обхвата си. Огромната му работоспособност, систематичност и отдаденост на академичното изследване са съхранени в повече от 50 авторски книги и над 100 статии, публикувани в България, Великобритания, Франция, Белгия, Италия и др. Траекторията на научните му търсения и методологически избори са образец за научна добросъвестност, професионална етика и обществена отговорност. Възпитаник на Софийския университет в две специалности: Философия и История, той прави крачка встрани от областите, които изискват подчинение на идеологически принуди като фокусира вниманието си върху киноизкуството и теоретичните му проблеми. През 80-те години проф. Знеполски популяризира семиотиката – изследователска област, гледана недоброжелателно от администраторите на науката в епохата на социализма. В хаотичния период на 90-те години той избра да се съсредоточи върху медийните изследванията, „новата преса“ и проблема за фигурата на интелектуалеца.

В началото на новия век проф. Знеполски насочи прецизното си изследователско око и невероятен работохолизъм към изследването на близкото минало от епохата на социализма. Като продължение на този изследователски интерес проф. Знеполски създаде *Института за изследване на близкото минало*. В него той се утвърди като умел и далновиден ръководител на големи изследователски екипи. Пример за това е 5-годишният международен изследователски проект, подкрепен от Европейския научен съвет, на тема „Режим и общество в Източна Европа (1956–1989)“. От разширено възпроизводство към политическа промяна“.

Проф. Знеполски бе интелектуалец и общественик с честна, внимателно обмислена позиция. Доблестен и смел, той се нагърби със задачата да осъществи трудни реформи в сферата на културата с цел да се осъществи преход от клиширано администриране към новите реалности на плурализъм и децентрализация в управлението на културата. Като заместник-министър и министър на културата от 1991 до 1995г. той остави редкия отпечатък на отговорното и справедливо управление на процесите в културата.

Проф. Знеполски пишеше и издаваше книги до последния си ден. Наследството, което завеща, е пример за бляскава ерудиция, гъвкава аналитична мисъл, методологическа систематичност и оригинална гледна точка. Тя осигурява достъп до научната тематика под специфичен ъгъл. В преплитането на проблематики и многобройни научни интереси, проф. Знеполски остава автономен изследовател, който смело прекроява интелектуалния пейзаж на съвременността.

Дългът към личности като проф. Ивайло Знеполски е неизмерим.

Гл. ас. д-р Жана Дамянова